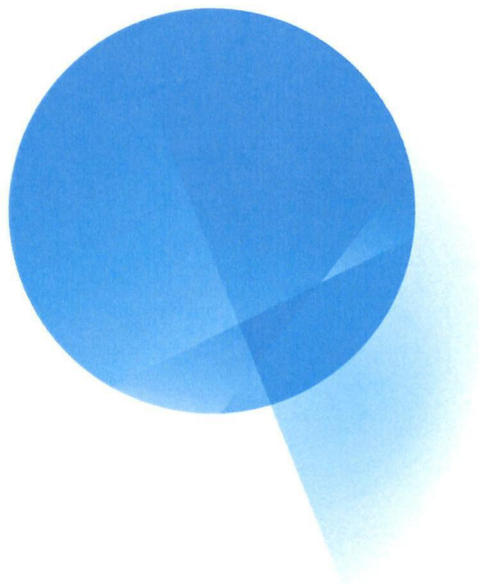

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep

0030 OSLO

postmottak@kud.dep.no

Deres ref.:
18/890-4

Vår ref.:
BAA/hk

Dato:
29. mai 2018

18/890 Høring - utredning av pengestrømmer i verdikjeden for filmer og serier

1) Innledning

NRK viser til høringsbrev datert 15. februar 2018 med utredning av pengestrømmer i verdikjeden for filmer og serier. NRK mener det er et viktig og grundig arbeid professor Ole-Andreas Rognstad, Menon Economics og Centre for Creative Industries ved Handelshøyskolen BI har gjort på oppdrag fra Kulturdepartementet. Rapporten gir viktig innsikt om temaet. Arbeidet baserer seg på tall og data fra 2016. NRK erfarer at de megatrendene som rapporten løfter frem, som «alt blir strømming», «publikum er alltid online» og «sterkere global konkurranse», er ytterligere styrket gjennom 2017 og første halvdel av 2018.

Rapporten omhandler verdikjeden for både film og TV-serier. NRK vil i dette høringssvaret vektlegge verdikjeden for dramaserier fordi det er en vesentlig del av NRKs oppdrag og virksomhet. For oss er det viktig å understreke at produksjon av dramaserier i all hovedsak initieres, finansieres og administreres av produksjonsselskapene eller NRK. I praksis innebærer dette at produksjonsselskapene/NRK engasjerer eller ansetter forfattere, regissører, skuespillere og øvrige rettighetshavere for å gjennomføre konkrete dramaproduksjoner. Disse får betaling for arbeid og rettigheter up front. Verdikjeden for produksjon av serier er den samme som for annen næringsvirksomhet i den kreative industrien. NRK mener dette er en god modell som gir gode inntekter til medarbeidere som ikke er fast ansatt i NRK. Dette i motsetning til en modell der den enkeltes inntekt i større grad er knyttet til eventuelle reprisevederlag og royalties.

Noen serier delfinansieres og utveksles mellom de nordiske allmennkringkasterne gjennom Nordvisjonen og enkelte serier selges for visning utenfor Norge. I begge tilfeller deles inntektene fra slik utnyttelse cirka 50/50 mellom NRK og rettighetshaverne.

2) Hvordan dramaserier bidrar til å oppfylle NRKs oppdrag

I NRKs vedtekter er det bestemt at «NRK skal bidra til å fremme den offentlige samtalen og medvirke til at hele befolkningen får tilstrekkelig informasjon til å kunne være aktivt med i demokratiske prosesser». Drama og fiksjon er en viktig del av NRKs oppdrag om å dekke sosiale, demokratiske og kulturelle behov i det norske samfunnet. De siste årene har dramaserien «Skam» avfødt flere kommentarartikler, ytringer og debattinnlegg i landets medier enn noe annet innhold fra NRK. Også andre dramaserier fra NRK har gitt tydelige bidrag til samtale og debatt mellom folk og i den norske offentligheten. Norske veteraner i Afghanistan har i intervjuer sagt at dramaserien «Nobel» har gitt dem en slags oppreisning, fordi den beskriver deres virkelighet. Og når dette skrives er første sesong av «Heimebane» nettopp avsluttet. Serien har skapt ny diskusjon og refleksjon rundt temaer som likestilling, seksuell trakassering og prestasjonsangst.

Fiksjon og Drama kan ofte gi nærmere og sterkere opplevelser knyttet til aktuelle temaer i samfunnet enn det vi får gjennom daglige nyhetsstrømmer om selvmordsbombere, skoleskytinger, naturkatastrofer, boligpriser og kommunereformer. Dramasjangeren gir mulighet til å stille skarpere på enkeltmennesker, formidle følelser og skape gjenkjennelse. I tillegg er fiksjon og drama en særlig effektiv kulturbærer og et virkemiddel til å fremheve, bevare og utvikle vårt felles språk og våre felles referanser.

En interessant observasjon i rapporten er at TV-seriene har en strategisk verdi for å etablere brede kataloger. Seriene bidrar til å skape interesse for annet innhold, uavhengig av om publikum ser eller ikke ser den enkelte serien.

I rapporten fremgår det at avtalene mellom produsentene og mediehusene gjøres direkte, og at betalingen ikke er knyttet til seeroppslutning. Dette er en presis beskrivelse og en god modell for serier fordi seeroppslutningen i strømmeverdenen skjer over lang tid og på tvers av plattformer.

3) Rettigheter og publisering - en kort historisk gjennomgang

NRKs rolle som allmennkringkaster har endret seg i takt med endringer i teknologi og medievaner. Vi skal ikke mange år tilbake da NRKs publisering var én visning på én lineær kanal, og i all hovedsak innhold produsert av NRKs egne ansatte. På 60-tallet og fremover hadde NRK sågar en stab av faste skuespillere og regissører som drev med TV-teater fra en fast scene i studio. Helst i starten ble det ikke engang gjort opptak av forestillingene, men sendingene ble bare sendt live én gang. Senere, når produksjonene ligner mer på det vi kjenner som TV-serier endret dette seg ved at eksterne tjenester som NRK trengte for å produsere og publisere innhold primært ble levert av enkeltpersoner, som forfattere, regissører og skuespillere. Reprisevisninger utløste svært kostbare reprisehonorarer. I enkelte tilfeller utgjorde disse honorarene så betydelige merkostnader at det nærmet seg samme kostnadsnivå å publisere på nytt som å publisere første gang. Publikum fikk derfor presentert innhold stort sett én gang, på et tidspunkt bestemt av NRK.

4) Nye avtaler om produksjon og publisering

Med endringene i teknologi og medievaner oppsto det et behov for nye og mer omfattende rettigheter. For å kunne opprettholde sin posisjon måtte NRK:

- tilby både lineære og ikke-lineære tjenester
- tilby et større mangfold ved også å tilby innhold produsert utenfor NRK
- sikre muligheten for å publisere innhold når og hvor publikum ønsket det

For NRKs interne produksjoner har vi i stor grad lyktes med denne strategien ved å modernisere rettighetsavtalene i tillitsfullt samarbeid med de sentrale rettighetsorganisasjonene. NRKs egenproduserte innhold er nå i all hovedsak tilgjengelig for publikum på NRKs egne plattformer og uten tidsbegrensninger. Vi kjenner ikke til andre europeiske kringkastere med tilsvarende moderne rettigheter.

NRK mener også det er riktig å videreføre og styrke innsatsen for ordnede arbeidsforhold med faste tilknytninger, lengre avtaler, skattetrekk, arbeidsgiveravgift, feriepenger og pensjonsavtaler – fremfor å fokusere på mulige inntekter i fremtiden som rettighetshaver. NRK opplever at mye i denne rapporten styrker disse prinsippene.

5) Kvalitet og rettigheter i en global konkurranse

NRK har høye ambisjoner for norsk drama. I 2017 brukte NRK 150 millioner kroner på nye, norske dramaproduksjoner. Av dette ble 65 millioner brukt på innhold for barn, hvorav ca. 30 millioner til eksterne produksjoner. I 2018 bruker NRK tilnærmet det dobbelte. Dette er penger og oppdrag som kommer en hel bransje av skuespillere, musikere, dramatikere, produsenter, regissører, fotografer og manusforfattere til gode. I en studie utført av Oslo Economics på oppdrag fra NRK i 2015 fremgår det at NRK kjøper rettigheter og tjenester fra det norske kulturlivet for en halv milliard kroner. Sport var ikke inkludert i dette. En betydelig del av dette er knyttet til NRKs dramaproduksjoner. Studien baserer seg på 2014-tall. I 2018 blir beløpet vesentlig høyere.

NRK bruker mye penger og ressurser på dramaserier, men sammenliknet med globale konkurrenter som Netflix er NRKs pengebruk liten. Sesong 1 av «Heimebane» kostet 72 millioner kroner. Den første sesongen av «The Crown» kostet hundre millioner pund. Netflix planlegger seks sesonger. Publikum i Norge har tilgang på dramainnhold fra hele verden. Menon-rapporten opplyser at nordmenn brukte 7,1 milliarder kroner på filmer og serier i 2016. Av dette ble 0,9 milliarder brukt på norsk innhold.

Konsumet av globalt medieinnhold er sterkt økende. Men det lineære konsumet blir mindre. En britisk undersøkelse publisert under TV-festivalen i Edinburgh i 2017 viser en økning i total konsumpsjon for seere mellom 15 og 24 år på over 15 minutter de siste ti årene. For eldre seere, over 35 år, var økningen på 40 minutter i samme periode. Det samme gjelder for publikum i Norge. Men økningen gjelder ikke norsk innhold. Tall fra TNS Kantar viser at nordmenn mellom 18 og 29 år i 2017 brukte tre ganger så mye tid på

internasjonalt innhold som på norsk innhold. Den sterke konkurransen fra internasjonalt innhold endrer NRKs forutsetninger for å oppfylle rollen som allmennkringkaster. NRK skal være en garantist for at innhold med røtter i norsk og samisk språk og kultur, blir utviklet, produsert og publisert på en måte som gjør at det hevder seg i konkurranse med det globale innholdstilbudet. Da må rettighetene bygge opp under NRKs muligheter til å tilby mer norsk innhold til vårt publikum.

Drama er driveren i publikums bruk av strømmetjenester. Seingen på kringkastet TV er fortsatt større en strømme-TV. Men allerede nå i 2018 er strømme-TV større i store deler av befolkningen. Hvis utviklingen fortsetter i samme tempo vil strømme-TV være større enn kringkastet TV i hele befolkningen om få år. Fra april 2017 til april 2018 har lineær-TV-seing falt med hele 40 prosent i aldersgruppen 30 – 39 år. NRKs dramaserier for barn har i flere år hatt flere seere på strømme-TV enn på lineært-TV og første sesong av «Heimebane» ligger an til å bli den første brede dramaserien for voksne som blir sett mer på nett og via strømming enn på lineær TV.

Dersom det norske innholdet fortsatt skal ha en viktig posisjon hos publikum i Norge er det avgjørende, slik rapporten fastslår, at norske innholdsprodusenter ikke bare leverer kvalitet på innholdet, men også "(...) visningsrettigheter tilpasset et marked i stadig utvikling og forandring."

To serier som kan illustrere denne utviklingen er «Hjem» fra 2011 og «Heimebane» fra 2018. Begge seriene er nåtidsdrama produsert for et bredt familiepublikum. «Hjem» ble publisert lineært under tidligere rettighetsavtaler og er ikke lenger tilgjengelig for publikum. «Hjem» hadde alt i alt én visningsperiode på tre uker. «Heimebane» er publisert i 2018, og så langt har nesten halvparten av seriens seere sett den på strømmetjenesten NRK TV. Den har tidsubegrensede og teknologinøytrale rettigheter etter de nye avtalene, og vil dermed være tilgjengelig for publikum for alltid. Samtidig har vederlagene til regissører, skuespillere og manusforfattere økt betydelig. Med andre ord betaler vi mer for selve arbeidet, og vederlag for rettigheter er flyttet up front. For serier produsert av eksterne produsenter for NRK har vi teknologinøytrale rettigheter i 10 år.

NRK er blant de offentlige allmennkringkasterne i Europa med de mest moderne og framtidsrettede rammebetingelsene. Et bredt politisk flertall på Stortinget har gitt NRK mulighet til en bred publisering på ulike plattformer. Dette er en viktig forutsetning for å treffe et publikum, særlig ungdom. Produksjon og publiseringen av Skam er et eksempel på hvordan NRK utnytter slike muligheter.

NRK er avhengig av gode kulturpolitiske rammer som følger medieutviklingen og legger til rette for at NRK fortsatt kan oppfylle oppdraget om å nå bredest mulig ut til folk i Norge med norsk drama i verdensklasse.

6) NRKs samarbeid med eksterne produsenter

NRK er pålagt å bruke 40 prosent av TV-budsjettet på innhold fra eksterne leverandører. I 2009 opprettet NRK en egen redaksjon for å forvalte samarbeidet med den eksterne produksjonsbransjen. Denne redaksjonen kalles Eksternredaksjonen. Oppgaven er å ivareta dialog, forhandlinger og avtaler med de eksterne miljøene. Det er vår vurdering at dette styrker NRKs samlede tilbud.

I 2011-2012 var hovedprinsippet at NRK investerte 50-100 prosent av produksjonskostnadene, i bytte mot retten til å vise innholdet opptil 4 ganger i løpet av en 4-års lisensperiode. Da muligheten for ikke-lineære visninger kom, måtte NRK utvide retten til slike visninger, ofte til 30 dager. Leverandørene insisterte på ekstrahonorarer for denne utvidede visningen. Slike begrensede rettigheter er ikke egnet til å oppfylle publikums berettigede forventning om tilgang til innholdet når og hvor de vil.

I dag investerer NRK fremdeles 50-100 prosent av produksjonskostnadene, men nå i bytte mot mer omfattende eksklusive og ubegrensede rettigheter til publisering på egne plattformer i en lisensperiode på 7-10 år.

Kostnadene til produksjon av NRKs serier har samtidig økt langt utover den generelle prisstigningen i samfunnet. Det samme fremgår av rapporten, som viser at det er en dobling i produksjonskostnadene for TV-serier.

I denne doblingen ligger også en sterk økning i vederlag til rettighetshaverne. I tillegg må NRK dekke opp et mulig innteksttap som følge av at produsenten har færre muligheter for annen utnyttelse utenfor NRK. Men den viktigste årsaken til høyere kostnader er nye krav og forventninger til kvalitet.

NRK betaler en større andel enn tidligere direkte til rettighetshavere.

I årene som kommer vil publikums forventning om eksklusivitet, kvalitet i verdensklasse og ubegrenset tilgang på alle plattformer bli sterkere. I publikums øyne er det innholdet som definerer en publisist og en plattform. Vi er hva vi publiserer. Mer presist, vi er hva vi publiserer eksklusivt.

NRK anerkjenner produsentenes behov for inntjening og for eierskap til sine produksjoner. NRK har tatt tre grep for å sikre dette:

- Støtter produsentenes eierskap, samtidig som NRK erverver brede bruksrettigheter.
- Produsentene beholder minst 50 prosent av nettoinntekter fra utnyttelse av innholdet utover NRKs bruk, også når NRKs investering overstiger 50 prosent av produksjonskostnadene.
- NRK påtar seg å dekke en større andel av produksjonskostnadene for å kompensere for færre muligheter for finansiering og tidvis høyere rettighetskostnader.

7) Finansiering av NRKs egenproduserte dramaserier

I rapporten står det at finansieringen av serier består av markedsinntekter, offentlig støtte og kollektive vederlag. Dette er ikke en riktig fremstilling for NRKs internproduserte serier. NRK har ikke, slik øvrige produsenter har, rett til å benytte sponning eller produktplassering som finansieringskilde for serier. NRKs serier er fullfinansiert av NRK via lisensen.

8) Salg og royalties

De siste årene har norsk drama, herunder også NRKs dramaserier, blitt mer interessante for et internasjonalt publikum. Titler som Vikingane, Skam, Snøfall og Valkyrien er solgt til utlandet. Slike salg har gjort norsk TV-drama til den kanskje viktigste formidleren av norsk kultur utenlands de siste årene.

NRK har i sine avtaler med rettighetshaverne bestemmelser om deling av overskudd ved slikt salg til tredjeparter. Hovedregelen er at NRK og rettighetshaverne deler nettovederlaget cirka 50/50 (etter fradrag av salgsadministrative omkostninger). NRKs royalty-ordning er generøs overfor rettighetshaverne ved at inntektene deles fra første krone. Dette i motsetning til den øvrige bransjen som først deler salgsinntektene etter at produksjonskostnadene er dekket. Den delen av vederlaget som tilfaller NRK går tilbake til produksjon av nye serier. Men beløpet utgjør en svært liten del av NRKs totale produksjonsbudsjett for serier. For den enkelte rettighetshaver kan imidlertid slike royalties-utbetalinger utgjøre et betydelig beløp.

I tillegg får rettighetshaverne noen inntekter fra kollektive ordninger. Disse utgjør ifølge rapporten 7 promille av markedsinntektene. Vederlaget blir betalt i etterkant og bidrar ikke til finansieringen av seriene.

Ved forhåndssalg av visningsrett til TV-serier - hvor inntektene inngår som en del av finansieringen av serien - kan man tenke seg en annen royalties-modell der mindre enn 50 prosent av inntektene ved fra salg av visningsrettigheter tilfaller rettighetshaverne. Dette ville i tilfelle styrket finansieringen av nye produksjoner.

10) Sammendrag/oppsummering

I vårt høringssvar har vi tydeliggjort hvordan dramaserier utgjør en viktig del av NRKs allmennkringkasteroppdrag ved å bidra til debatt og innsikt og ved å løfte frem norsk og samisk språk og kultur for barn, unge og voksne.

Videre har vi nyansert rapporten ved å gjøre det tydelig at dramaserier initieres, finansieres og administreres av NRK og at verdikjeden for produksjon av serier er den samme som for annen næringsvirksomhet i den kreative industrien.

Vi har bekreftet rapportens beskrivelse av at ny teknologi har gitt nye brukermønstre og tydeliggjort viktigheten av gode kulturpolitiske rammer. Videre har vi forklart at NRK er avhengig av gode rettighetsavtaler for å oppfylle publikums forventning om bred tilgang til NRKs innhold.

NRK mener det er riktig å videreføre innsatsen for ordnede arbeidsforhold med faste tilknytninger, lengre avtaler, skattetrekk, arbeidsgiveravgift, feriepenger og pensjonsavtaler – fremfor å fokusere på mulige inntekter i fremtiden som rettighetshaver. NRKs nye arbeids- og rettighetsavtaler gir tidsbegrenset og teknologinøytrale rettigheter. NRK-seriene er dermed tilgjengelig for publikum for alltid. Samtidig gir avtalene en betydelig økning i vederlagene til medvirkende og opphavere. NRK opplever at mye i denne rapporten styrker disse prinsippene.

NRK er pålagt å bruke 40 prosent av TV-budsjettet på innhold fra eksterne leverandører. Det er vår vurdering at dette styrker NRKs samlede tilbud. Vi bekrefter at produksjonskostnadene for TV-serier har økt langt utover den generelle prisstigningen i samfunnet, slik rapporten påpeker.

NRK anerkjenner produsentenes behov for inntjening og for eierskap til sine produksjoner og har tatt grep for å sikre dette.

Med vennlig hilsen

Vibeke Furst Haugen
Direktør Marienlystdivisjonen

Marius Lillelien
Direktør Mediedivisjonen